25/03/2020

Ιωάννης Καποδίστριας- Ένας σπουδαίος άνθρωπος, ένας σπουδαίος Έλληνας

/ Επικαιρότητα

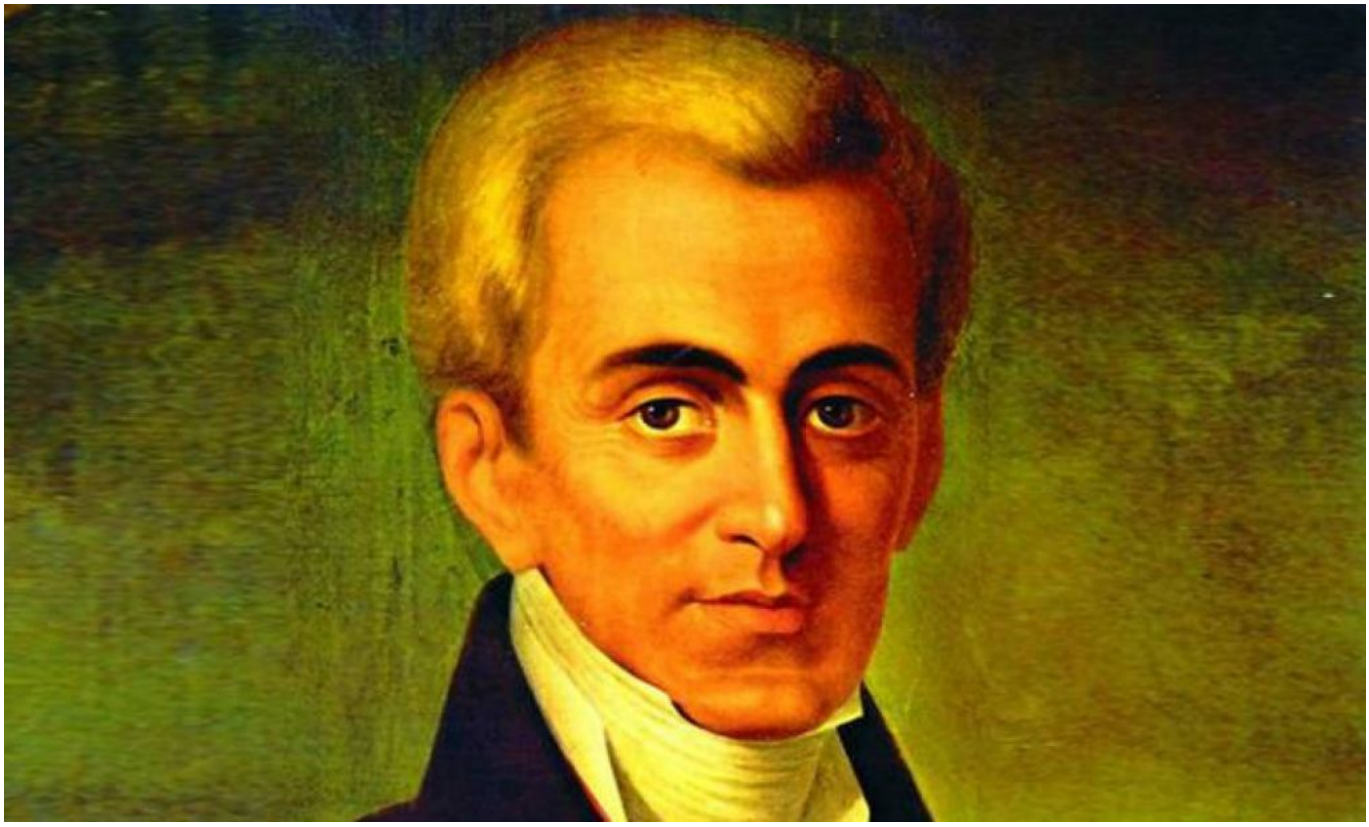

Της Ειρήνης Αρτέμη, Post – Doc, PhD & MA για το Πρακτορείο "Ορθοδοξία"

Το νεοσύστατο νεοελληνικό κράτος μετά την απελευθέρωσή του χρειαζόταν κάποιον να το διοικήσει και να προσπαθήσει να πατάξει την πλήρη αναρχία που υπήρχε μετά την απελευθέρωση. Επιλέχτηκε για το σκοπό αυτό ο Ιωάννης Καποδίστριας.

Ο Ιωάννης Καποδίστριας είδε το πρώτο φως της ζωής στις 20 Φεβρουαρίου 1776 στην Κέρκυρα. Το 1801 η Επτανησιακή Γερουσία του ανέθεσε την εφαρμογή του πρώτου Συντάγματος της Ιονίου Πολιτείας, της οποίας διορίστηκε γραμματέας το 1803 και πρόεδρος της επιτροπής για τη σύνταξη νέου Συντάγματος το 1806. Το νέο αυτό Σύνταγμα χαρακτηρίστηκε ως το πιο δημοκρατικό της εποχής του, εφόσον κύριος όρος για τη συμμετοχή στα κοινά δεν ήταν πλέον η αριστοκρατική καταγωγή αλλά το εισόδημα των πολιτών. Χαρακτηριστικό γεγονός του ήθους του ήταν ότι το 1807, όταν οι Γάλλοι κατέβαλλαν για δεύτερη φορά τα Επτάνησα,

αρνείται να δεχθεί κάθε αξίωμα που του προτάθηκε. Με δική του πρωτοβουλία ιδρύθηκε το 1808 η πρώτη Ιόνιος Ακαδημία και επεκτάθηκε η παιδεία και στις κατώτερες κοινωνικές τάξεις.

Την ίδια χρονιά, ύστερα από πρόταση του ίδιου του τσάρου της Ρωσίας Αλέξανδρου αναλαμβάνει να υπηρετήσει στο υπουργείο εξωτερικό της Ρωσίας. Με τον τρόπο αυτό πιστεύει ότι θα βοηθήσει τον υπόδουλο ελληνισμό. Την περίοδο που ζει στην Πετρούπολη από το 1808-1811 συγγράφει πονήματα, τα οποία αναφέρονται στην κατάσταση της Ελλάδας με σκοπό να προετοιμάσει τις συνθήκες για την απελευθέρωση της Ελλάδας από τον τουρκικό ζυγό.

Σημαντική είναι η προσφορά του στη χώρας της Ελβετίας. Ο Καποδίστριας συνέβαλε στην ενότητα και ανεξαρτησία του κράτους της Ελβετίας υπό την νέα της δομή, καθώς ήταν από τους εμπνευστές του διαχωρισμού της, σε 19 αυτόνομα κρατίδια, τα καντόνια. Συνεισέφερε επίσης στην διαμόρφωση του ελβετικού συντάγματος, αλλά και την μετέπειτα ουδέτερη στάση της χώρας.
Το 1815 διορίζεται υπουργός εξωτερικών της Ρωσίας και παίρνει μέρος στο συνέδριο της Βιέννης. Εκεί έγινε η επαναχάραξη των ευρωπαϊκών συνόρων, ώστε να εξασφαλίζεται μια βιώσιμη ισορροπία, η ανασυγκρότηση της απολυταρχίας και η καταστολή των επαναστατικών ιδεών. Στη Γαλλία εγκαθιδρύθηκε ξανά το πολίτευμα της βασιλείας και τα γαλλικά σύνορα επανήλθαν εκεί που ήταν το 1789. Παράλληλα, εμπόδισε το διαμελισμό της Γαλλίας και την οικονομική καταστροφή της. Σκοπός του ήταν να κάνει με αυτόν τρόπο σύμμαχο τη Γαλλία με τη Ρωσία και έτσι δύο μεγάλες δυνάμεις να ταχθούν υπέρ της απελευθέρωσης της Ελλάδας. Σε αυτή την προσπάθεια του εναντιώνεται ο Καγκελάριος της Αυστρίας Μέττερνιχ.

Το 1822 παραιτείται από τη θέση του υπουργού εξωτερικών της Ρωσίας. Μεταξύ 1822-1827 ως μόνιμος κάτοικος της Γενεύης κατορθώνει να ενεργοποιήσει περισσότερο το φιλελληνισμό των Ευρωπαίων υπέρ του επαναστατικού αγώνα των Ελλήνων. Στις 14 Απριλίου 1827 η Δ΄ Εθνοσυνέλευση στην Τροιζήνα τον επέλεξε πρώτο κυβερνήτη της Ελλάδας. Φτάνει ως κυβερνήτης στο Ναύπλιο το 1828. Φρόντισε με απόλυτο διπλωματικό τρόπο να κάνει κατανοητό στις Μεγάλες Δυνάμεις ότι η μικρή γεωγραφική έκταση του νεοσύστατου ελληνικού κράτους ήταν ασφυκτική για τη μελλοντική επιβίωσή του.

Επίτηδες άρχισε το διαπραγματευτικό παιγνίδι ζητώντας όσο περισσότερα μπορούσε: Ήπειρο, Θεσσαλία, Μακεδονία, Κρήτη, Σάμο, Χίο –όλα τα εδάφη που έγιναν πεδία έστω και μίας σύντομης επαναστατικής ανάφλεξης. Έχοντας αντιληφθεί ότι το βασικό δίλημμα ήταν διευρυμένα σύνορα-αυτόνομο κράτος ή περιορισμένα σύνορα-ανεξάρτητο κράτος, απέφευγε συστηματικά να διευκρινίσει αν απαιτούσε ανεξαρτησία ή αυτονομία για να μην φοβηθούν οι πρέσβεις να

εγκρίνουν τη πιο διευρυμένη δυνατή συνοριακή γραμμή. Έτσι κέρδισε με την επιμονή του το παιγνίδι των εντυπώσεων και η γραμμή που τελικά πρότειναν οι πρέσβεις στις 12 Σεπτεμβρίου του 1828 ήταν η γραμμή κόλπου Άρτας-κόλπου Βόλου. Γενικά, ο Καποδίστριας σε κάθε παραχώρηση εδαφών στην Ελλάδα από τις Μεγάλες Δυνάμεις, εκείνος πρότεινε με ευγενικό τρόπο νέες διεκδικήσεις εδαφών.

Ως κυβερνήτης της Ελλάδας αντιμετώπισε μία πολύ άσχημη κατάσταση με τον ερχομό του στη χώρα. Η χώρα ήταν ερειπωμένη, ο λαός εξαθλιωμένος λαός, ληστές και πειρατές έλεγχαν μεγάλες περιοχές, ενώ ο αιγυπτιακός στρατός στην Πελοπόννησο και ο τουρκικός στη Στερεά. Ο ίδιος μάλιστα αρνήθηκε να λάβει μισθό από την εξαθλιωμένη και πτωχευμένη του χώρα. Παράλληλα, προώθησε σημαντικές μεταρρυθμίσεις για την ανόρθωση της κρατικής μηχανής, καθώς και για τη θέσπιση του νομικού πλαισίου της πολιτείας, απαραίτητου για την εγκαθίδρυση της τάξης.

Ήρθε σε σύγκρουση με τις διάφορες τοπικές δυνάμεις πολιτικών προκρίτων που ήθελαν να έχουν κυρίαρχο ρόλο στα νέα πολιτικά πράγματα. Έτσι αντιμετώπισε δύσκολα τους φατριασμούς και τα τοπικιστικά, οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα των Κοτζαμπάσηδων, Φαναριωτών και πλοιοκτητών, οι οποίοι και επεδίωκαν διατήρηση των προνομίων και συμμετοχή στη νομή της εξουσίας. Προσπάθησε να εγκαταστήσει κατά πολλούς μία φωτισμένη δεσποτεία στο νεοσύστατο κράτος. Χαρακτηριστικά της κριτικής που δέχθηκε για αυταρχισμό στη διοίκηση του κράτους είναι η άποψη του ιστορικού Β. Κρεμμυδά, ο οποίος υποστηρίζει ότι ο μύθος του καλού και δημοκρατικού κυβερνήτη καλλιεργήθηκε από τους υποστηρικτές του προκειμένου να αμβλύνουν τις κατηγορίες εναντίον του Καποδίστρια για αυταρχικότητα.

Σημαντικές υπήρξαν οι ενέργειες του Καποδίστρια για την αναδιοργάνωση του στρατού του νεοσύστατου ελληνικού κράτους. Συγκεκριμένα, μία από τις πρώτες του κινήσεις ως κυβερνήτης ήταν η καταστολή της πειρατείας, έργο το οποίο ανέλαβε με επιτυχία ο Ανδρέας Μιαούλης. Παράλληλα, προχώρησε στην αναδιοργάνωση των ενόπλων δυνάμεων, μετατρέποντας βαθμιαία τα άτακτα στρατεύματα σε τακτικό στρατό.

Γερά θεμέλια έβαλε και στην οικονομία. Η σημασία που έδινε στην οικονομία, φαίνεται από το γεγονός ότι θεώρησε απαραίτητη την ίδρυση πιστωτικού ιδρύματος της Εθνικής Χρηματιστικής Τράπεζας και η κοπή νομίσματος του «Φοίνικα». Ο Φοίνικας, το ξεχασμένο συμβόλο της Φιλικής Εταιρείας. επιλέχθηκε σκόπιμα από τον κυβερνήτη ως σύμβολο και όνομα του πρώτου νομίσματος του νεοσύστατου απελευθερωμένου κράτους, γιατί ήταν το μυθικό πουλί που αναγεννιόταν από τις στάχτες του, όπως ακριβώς και η Ελλάδα. Παράλληλα

επέβαλε αυστηρή λιτότητα στις δημόσιες δαπάνες, ενώ πέτυχε τον εκσυγχρονισμός της γεωργίας με νέες καλλιέργειες και μεθόδους και κυρίως με την εισαγωγή και καλλιέργειας του γεώμηλου, της γνωστής σε όλους μας πατάτας.

Ο Καποδίστριας μερίμνησε, λοιπόν, σημαντικά και για την παιδεία. Άλλωστε πριν από την επιστροφή του στην Ελλάδα, ο Κυβερνήτης έζησε στην Ελβετία όπου εξοικειώθηκε με τη θεωρία του φίλου του, Pestalozzi από τον οποίο γεννήθηκε η ιδέα της λαϊκής μόρφωσης. Πρώτη προτεραιότητα για τον Καποδίστρια ήταν η περισυλλογή και προστασία των ορφανών, τα οποία ήταν έρμαια του καθενός. Έτσι το 1828 ίδρυσε το Ορφανοτροφείο της Αίγινας. Συγκεντρώνονται στην αρχή 500 περίπου ορφανά του πολέμου από διάφορες περιοχές της ελεύθερης Ελλάδας, ενώ άλλα αγοράζονται από σκλαβοπάζαρα της Αιγύπτου όπου είχαν πουληθεί. Τα παιδιά αυτά εξαγοράστηκαν με χρήματα που διέθεσε ο φιλέλληνας βασιλιάς της Γαλλίας, Κάρολος ο Ι΄, μετά από έκκληση του Καποδίστρια. Τα περισσότερα ήταν παιδιά αγωνιστών που χάθηκαν στον αγώνα για την απελευθέρωση.

Το 1830 ιδρύθηκε μέσα στο Ορφανοτροφείο της Αίγινας και το «Πρότυπο» ή «Τυπικό» σχολείο της Αλληλοδιδακτικής για τους προχωρημένους μαθητές, οι οποίοι προορίζονταν να γίνουν δάσκαλοι στα αλληλοδιδακτικά σχολεία. Παράλληλα λειτούργησαν 3 αλληλοδιδακτικά σχολεία -δημοτικά, 3 ελληνικά-γυμνάσια-, χειροτεχνεία -επαγγελματικές σχολές. Επίσης ίδρυσε τη Γεωργική Σχολή στην Τίρυνθα, την Εκκλησιαστική σχολή στον Πόρο και τέλος η Στρατιωτική σχολή στο Ναύπλιο και η Εμπορική στη Σύρο. Επιπλέον έγινε προσπάθεια για τη μόρφωση των κοριτσιών. Μία προσπάθεια που όμως δεν ευώδωσε. Τέλος, δεν προχώρησε στην ίδρυση Πανεπιστημίου, αν και ήταν μέσα στα μελλοντικά του σχέδια, γιατί δε θεωρούσε ότι ήταν ο καιρός κατάλληλος και δεν υπήρχαν μορφωμένοι αρκετά άνθρωποι για να στηρίξουν τέτοιο εκπαιδευτικό βήμα.

Η δολοφονία του Καποδίστρια υπήρξε ίσως ένα από τα μεγαλύτερα σφάλματα των Ελλήνων. Ο Καποδίστριας δολοφονήθηκε στις 27 Σεπτεμβρίου του 1831 στο Ναύπλιο, έξω από την εκκλησία του Αγίου Σπυρίδωνα, στην οποία ο κυβερνήτης πήγαινε να εκκλησιαστεί. Κύριο αίτιο της δολοφονίας του υπήρξε ότι μερικοί Έλληνες έβαλαν το ατομικό συμφέρον τους πάνω το εθνικό –συλλογικό. Στην πραγματικότητα ηθικός αυτουργός της δολοφονίας του ήταν οι Μεγάλες Δυνάμεις που δεν ήθελαν στο τιμόνι του νεοσύστατου κράτους έναν πολιτικό που νοιαζόταν πραγματικά για την αναδιοργάνωση του ελληνικού κράτους και το οποίο σκόπευε να κάνει όσο το δυνατό πιο μεγάλο και πιο δυνατό μπορούσε.

Σε κάθε περίπτωση, ακόμα και αν τελικά οι Μαυρομιχάληδες σκότωσαν τον Καποδίστρια οι ηθικοί αυτουργοί της δολοφονίας σίγουρα δεν ήταν Έλληνες, αλλά

οι Αγγλογάλλοι. Ενδεικτική είναι η μαρτυρία του Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη : «Ανάθεμα τους Άγγλο – Γάλλους που ήταν η αιτία και εγώ να χάσω τους δικούς μου ανθρώπους και το Έθνος να χάσει έναν κυβερνήτη που δεν θα ματαβρεί. Το αίμα του με παιδεύει έως σήμερα».

Ο Καποδίστριας υπήρξε αληθινός Έλληνας. Αγάπησε την πατρίδα του και την υπηρέτησε σε όλα τα αξιώματα που του δόθηκαν ως γνήσιος Έλληνας. Κάτι βέβαια που πλήρωσε με την ίδια του τη ζωή. Υπήρξε μετά βεβαιότητας ένας από τους λίγους Έλληνες πολιτικούς που ήταν πραγματικός Έλληνας και πραγματικός Χριστιανός. Καλό θα ήταν οι πολιτικοί του σήμερα να τον έχουν ως παράδειγμα. Μακάρι ο Θεός να επιτρέπει να υπάρξει ένας άλλος Καποδίστριας για την Ελλάδα και αυτή τη φορά οι Έλληνες να παλέψουν για το κοινό καλό. Χρόνια Πολλά Ελλάδα.